tům oznámena, aby prostřednictvím svých ministerstev spravedlnosti své soudy o tom uvědomily.

Že znění zákona č. 97/33 tomu není na odpor, bylo již shora uvedeno. Opak zajisté neplyne z ustanovení § 4 odst. 1. l. c., »že finační prokuratury jsou oprávněny jednati před soudy a úřady v celém státním území« — neboť ustanovení to pořádá toliko hranice místní příslušnosti mezi jednotlivými prokuraturami, kterých, jak známo, jest ve státě několik — a to nemá s otázkou, o niž jde, co činiti, neznamená to, že by finanční prokuratura mimo toto státní území stát neměla či nemohla zastupovati.

Hořejší vývody týkají se ovšem a samozřejmě toliko řádných (pravidelných) soudů cizozemských. Pokud jde o soudy mimořádné (smírčí, rozhodčí, mezinárodní a p.), má každé ministerstvo toho vůli, dáti se při nich zastupovati způsobem jakýmkoli, třeba tedy i vlastním úředníkem, jak opětně již se stalo.

Právní kvalifikace kartelů nižšího řádu v mezinárodním právu soukromém.

Doc. Dr. Rudolf Hynie.

K uzavření kartelových dohod, jež mají určitý vztah k cizině — a to jsou právě ty, s nimiž jediné se v mezinárodním právu soukromém setkáváme — dochází v moderním hospodářském životě poměrně velmi hojně. Je to především tenkráte, když v příslušné kartelové úmluvě sjednává se účastenství osob aneb podniků různé státní příslušnosti. Patří sem však i kartelové dohody účastníků (osob či podniků) jediné státní příslušnosti, jestliže kartelování směřuje nejen k ovládnutí trhu domácího, nýbrž i trhu zahraničního, resp. jediné tohoto. V prvém případě — u kartelů mezinárodně složených — máme co činiti s kartelovými úmluvami mezinárodními, v druhém — s kartelovými úmluvami zahraničními.

Spadají tudíž do kompetence mezinárodního práva soukromého jak kartely mezinárodní, tak i kartely národní, arci původu cizího. Pojmově — jak známo — nikterak se jedny od druhých neliší. Jak při kartelech mezi-

národně složených, tak i při kartelech národních mají příslušné průmyslové, resp. obchodní dohody principielně stejné poslání, t. j. mívají za předmět nejčastěji odstranění individuální konkurence, dále zabezpečení určité výše cenové, jakož i usměrnění výroby, resp. její zracionalisování.

V druhu smluvních stran vyskytuje se arci rozdílnost mezi kartelovými dohodami obou kategorií. Při kartelových úmluvách mezinárodních sdružují se jako smluvní strany nejen jednotlivé podniky mezi sebou, nýbrž i tyto s příslušnými kartely jednotlivých států, po příp. tyto kartely nacionální výhradně mezi sebou. U kartelů nacionálních přicházejí v úvahu obyčejně toliko smluvníci druhu prvého (jednotlivé podniky).

Jestliže se nevytvořila zvláštní, samostatná právní forma pro kartelové úmluvy národní, jest nasnadě, že ani kartely mezinárodně složené nebudou nějaké novum v tomto ohledu vykazovati. A tak u těchto setkáváme se se všemi organisačními formami právními, které vidíme u kartelových smluv nacionálních. Celá ta jejich rozmanitost vyskytuje se i při konstituování kartelů mezinárodně složených: počínajíc od jednoduchých organisačních forem právních, kde příslušné kartelové útvary nejsou nadány právnickou osobou, přes různé odstíny kartelů typu korporačního až po nejrozmanitější kombinace formy prvé i druhé (na př. vedle kartelu typu society jest zřízena zvláštní organisace typu korporačního, jež je pověřena prováděním kartelové úmluvy). Že prakticky ovšem všechny vyskytující se organisační právní formy kartelů nacionálních nebudou použitelny při sdružování se v kartel mezinárodně složený — jest zajisté jasným. Tak arci bude utvoření mezinárodně složených kartelů (směřujících k ovládání trhů více států) s jednotným ústředím prodejním již z důvodů celních méně běžnou organisační formou nežli je tomu u kartelových dohod, sjednávaných s ohledem na ovlivňování jednoho toliko (domácího či zahraničního) trhu. Tato stránka věci jest však již pro naše právnické úvahy věcí nepodstatnou a bez jakéhokoliv významu.

Právě řečené přes to přese všechno ovlivňuje rámec a obsah tohoto pojednání, takže vzhledem k té okolnosti, že v mezinárodním životě hospodářském vyskytují se do-

posud kartely typu ryze korporačního, jakožto typu kombinovaně korporačního většinou výjimečně — omezujeme se zde, jak ostatně již z nadpisu článku se podává, toliko na kartelové úmluvy nižší právní formy organisační. V dalším chceme je v souhlase s běžným názvoslovím[1]) jmenovati kartely nižšího řádu či stupně — na rozdíl od ostatních, jež vykazují vyšší právní formy organisační a jež tudíž bývají označovány názvem kartely vyššího řádu (stupně).

Z kartelů nižšího stupně jsou to především úmluvy, označované jako smlouvy nepojmenované (contractus innominati) a kartelové úmluvy typu smlouvy společenské (societas). Obsah stati omezujeme jediné na tyto.

Dále pak omezuje se autor vůči těmto dvěma typům kartelových úmluv naznačené povahy jediné na pohled se stanoviska mezinárodního práva soukromého. Tedy výlučně na stanovisko kolisněprávní a nikoliv materielně právní. Má na mysli totiž ty speciální případy, kdy vyskytne se v příslušné kartelové úmluvě některý z výše uvedených vztahů k cizině (kartel mezinárodní a kartel zahraniční), a kdy v případě povstalého sporu bude povždy nejpřednější, aby si soudce vyjasnil otázku, který právní řád ze všech konkurujících jest pro řešení konkretní sporné záležitosti směrodatným, jakož i podle kterého právního řádu jest vůbec posuzovati příslušný kartel samotný, to jest, který je právní statut konkretního kartelu. A stejně bude s tohoto hlediska pamatovati ve státě, kde jsou kartely kontrolovány správními úřady — patří do této kategorie států mimo Německo, Norsko a j. také Československá republika — i na otázku, vztahují-li se příslušná tuzemská ustanovení zákonná též na kartelovou smluvu s cizím elementem či nikoliv.

To všechno jsou otázky, na něž nám dává odpověď ona větev právní, již označujeme mezinárodním právem soukromým v širším smyslu, po příp. — se vztahem k naší

---

[1]) Srovn. Wolff, Die Rechtsgrundlagen der internationalen Kartelle, Berlín 1929, str. 44 a n., str. 77 a n., W. Dörinkel, Internationales Kartellrecht, Berlín 1932, str. 40 a n., a j.

speciální materii kolisněprávní — názvem mezinárodního práva kartelového.

Z celého toho velikého souboru otázek mezinárodního práva soukromého chceme se zde dotknouti toliko jediné, avšak nejzákladnější ze všech, totiž mezinárodně právní kvalifikace vytčených kartelových úmluv. Táž představuje primérní problém kolisněprávní, bez jehož náležitého vyřešení nelze se obejíti, neboť na správném zařadění kartelového útvaru pod určitou instituci právní, t. j. na správném určení právní povahy kartelu závisí zodpovědění celé řady důležitých otázek dalších, jako hlavně stanovení právních vztahů členů kartelu (smluvníků) mezi sebou a naproti kartelu samotnému.

Problém právní kvalifikace tkví tedy v tom, že kartelové úmluvy jsou rozmanitě posuzovány právními řády jednotlivých států.

Kartely, jež máme na mysli (kartelové úmluvy nižšího řádu), jsou ony smluvní organisace, jimž se právnické osoby nedostává. Právním typem jejich u nás v Československé republice jest smlouva společenská občanského práva. Stejně jest tomu tak s kartelovými úmluvami této kategorie na př. i v Německu, jakož i v Rakousku, Švýcarsku a j. V právních řádech zemí románských dostává se však společnosti práva občanského charakteru právnické osoby. Jest proto zcela evidentní, že nebude možným srovnávati kartelové úmluvy sjednané podle právního řádu na př. francouzského, italského neb belgického s kartelovými úmluvami typu society, jak je zná právní řád československý, německý, rakouský atd., byť byly obdobně (shodně) s těmito organisovány. V právních řádech zemí románských jsou tu korespondujícím útvarem contractus innominati (viz pro obor práva francouzského čl. 1101 a n. cod. civ., pro obor práva italského čl. 1103 a n. cod. civ.).[2])

Pro právní praksi jest nesmírně důležitou správná kvalifikace toho kterého kartelu s mezinárodním elementem. Byla-li by určena v různých státech různě, tu snadno jest

[2]) Srovn. Mazéaud, Le problème des unions de producteurs devant la loi française, 1924, str. 144, de Sanctis, Das Recht der Kartelle und anderen Unternehmungszusammenfassungen in Italien, 1928, str. 10, a j.

myslitelným následkem použití různých právních řádů takovýto případ: Jistý kartelový smluvník mohl by se v určitém státě, na př. v Československé republice, domáhati před tuzemskými soudy odstupu od kartelové úmluvy — s ohledem na societní charakter dotyčné kartelové dohody (v našem případě tedy ve smyslu § 1212 čsl. obč. zák.). Vznesl-li by však tutéž žádost onen smluvník na soud některého jiného státu — u kartelů mezinárodně složených jest to zcela běžným — na př. na soud francouzský a týž by v takovéto kartelové dohodě shledal útvar nepojmenovaného kontraktu, tu soudce státu posléz uvedeného by nejen takovému požadavku kartelového smluvníka vyhověti nemohl, nýbrž ještě by ho musil případně odsouditi k náhradě škody, jestliže smluvník od kartelu již odstoupil a ostatním smluvníkům tím škodu způsobil. K jak diametrálně rozdílným rozhodnutím tedy možno dospěti v různých státech!

Má-li tudíž býti zabezpečena s h o d n o s t soudcovských rozhodnutí, dlužno pečovati o to, aby otázka právní kvalifikace kartelových úmluv a s tím související určení kartelového statutu byly vždy a všude stejně řešeny.

Není arci žádným vyřešením problému právní povahy, jestliže kvalifikace kartelových úmluv provádí se — jak se s tím v praksi nejčastěji setkáváme — na základě konkretního právního řádu státu, na jehož soud jest příslušný spor vznesen, t. j. na základě l e x f o r i. Kam teorie l e x f o r i vede — již jsme výše ukázali: rozhodnutí soudu valně se různí od jednoho státu ke druhému. I jest takovéto řešení — byť namnoze představovalo teorii panující — dlužno odmítati. Ostatně toto řešení naprosto selhává a jest zcela nepoužitelným tehdy, když spor není vůbec vznesen na řádný soud určitého státu, nýbrž výhradně na m e z i n á r o d n í i n s t a n c e r o z h o d č í, jak u kartelů mezinárodně složených bývá vlastně pravidlem.

O p r a v d o v é řešení problému není tak nesnadné. Za nejsprávnější, t. j. takové, jež by plně vyhovovalo všem požadavkům mezinárodního práva soukromého, jest pokládati toto:

Byla-li kartelová úmluva zřízena podle určitého řádu právního, t. j. odvozuje-li svoji právní povahu od určitého řádu státního, tu otázka právní kvalifikace není v nejmen-

ším pochybnou. Pro případ, že takovýto právní řád nelze udati, pak právní charakter konkretního kartelu určí se na základě právního řádu sídla tohoto, resp. na základě právního řádu střediska skutečného vedení dotyčného kartelu,[3]) pokud sídlo kartelu jest representováno na př. jediné ústřední kanceláří podružného významu. Stane-li se však, že se nelze ani takovéhoto momentu zachytit — to bude při kartelech nedostatečně organisovaných (nechť již toho či onoho zde studovaného typu právního) — tu nezbude, nežli aplikovati obecné kolisní zásady práva obligačního a k určení právní kvalifikace použíti právního řádu místa, na jehož státním území k uzavření příslušné kartelové úmluvy došlo (lex loci contractus).[4])

To jest po našem soudu nejlepší vyřešení důležitého problému právní kvalifikace — aspoň u hlavních typů kartelů nižší organisace právní, jež jest tak nezbytným předpokladem k správnému posuzování všech kartelových poměrů mezinárodněprávních.

Z PRÁVNÍ PRAKSE

Milionový proces.

Koncem roku 1932 a v roce 1933 budily velkou pozornost v kruzích právnických, železničních a zasilatelských procesy vyvolané reklamačními kancelářemi ve Vídni proti rakouským spolkovým drahám. Šlo v nich o vrácení přeplatku dovozného z přepravy uhlí z polských dolů přes Československo do Rakouska. Při ohromném množství vznesených nároků dosahovala jejich punkta úhrnem několika desítek milionů, a proto byly spory ty nazývány milionovými. Vedením sporů byly převážnou měrou tangovány československé dráhy, neboť v případě příznivého výsledku sporů byly by — vzhledem k dlouhé přepravní cestě po území Československa — nejvíce finančně zatíženy. Po stránce processuelní není

---

[3]) Frankenstein, Internationales Privatrecht, sv. II., mluví tu o t. zv. psychologickém navazování. (Str. 181.)

[4]) Wolffem (Die rechtliche Organisation der internationalen Kartelle v Kartell-Rundschau, roč. 26. — 1928, str. 121 a n.) navrhovaný systém právního řádu místa plnění smlouvy (lex loci solutionis) odpovídá výjimečnému stanovisku judikatury německých soudů. Týž jej ostatně — po Frankensteinovu upozornění (uv. m., str. 342) — nejnověji mění ve prospěch právního řádu, platného v bydlišti zavázaného. (Uv. m., str. 70.)